

СТАНОВИЩЕ

- От: доц. д-р Донка Мангачева, Катедра „Испанистика“, Факултет по класически и нови филологии, СУ „Св. Климент Охридски“
- За: дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.1. *Филология*, докторска програма: *Общо и сравнително езикознание (Индоевропейско езикознание)*
- Тема: „Произход и развитие на думите, изразяващи емоцията *гняв* в иберороманските езици“
- Автор: Демина Иванчева, Катедра „Общо, индоевропейско и балканско езикознание“, Факултет по славянски филологии, СУ „Св. Климент Охридски“

Данни за процедурата

Със заповед № РД-38-38/19.01.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури по защита на горепосочения дисертационен труд, а с протокол № 1/06.03.2024 г. от заседанието на научното жури – да представя становище.

Предадените от кандидата материали отговарят на нормативните изисквания в ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПУРПНСЗАДСУ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Авторефератът отразява вярно и изчерпателно съдържанието на дисертацията. Представените публикации отговарят на минималните национални изисквания за научна дейност: две от тях са отпечатани в българско периодично издание, а третата е включена в юбилеен сборник (под печат към момента на депозиране на текста, понастоящем издаден).

Преценка за дисертационния труд

Дисертационният труд е съсредоточен върху формирането и динамиката на словния фонд за обозначаване на емоцията *гняв* в испанския и португалския език. Общият

замисъл на работата е да се опишат с максимална точност произходът и родствените връзки на съответните лексикални единици и да се очертае в контрапункт поэтапното развитие на семантичния им заряд на базата на релевантни за конкретни епохи документални извори.

Изложението има стройна структура и е разгърнато в увод, три части, заключение, литература и справочно приложение (общо 204 с.).

Във въведението са артикулирани ясно аспирациите на авторката, формулирани са целта и задачите, посочени са методите за разработване на темата, както и широкият набор от ексцерпирани източници и е щрихирана вътрешната организация на текста.

Вторият и третият раздел са своеобразна теоретична основа и са посветени на наложените дисциплинарни и съдържателни рамки, респ. същност на предвиждания диахронен разрез на езиковите явления и концептуализация на емоцията. Този обзор е изготвен обективно, систематично и добросъвестно. По принцип такава част служи за ситуиране на изследването в научното пространство, за извеждане на подходящи критерии и процедури за последващ анализ и спомага да се преценят конкретните позиции и активи на автора. Осмислено в този дух, когато се поднасят фундаментални или ключови за анализа постановки, е по-надеждно да се стъпи на носещите ги произведения в оригинал, отколкото на тълкуването на други учени, дори те да са сериозни и уважавани специалисти като напр. Ян Плампър, Кенет Стронгман и др. Когато се натрупват разнопосочни проекции на обекта, читателят неизменно търси авторския „глас“ – личното мнение, или поне изрична заявка за споделено гледище. Подобен повод е същественото за анализа разграничение между емоция и чувство, обвързано още и с терминологичната чистота на дескриптивната част. Несъмнено в така създадената база присъстват много ценни зърна, които очакват приемственост в по-нататъшното описание и в изводите. Пример е изходната класификация на продуктивните в ретроспективен план механизми на метафоризация и метонимизация (с. 10 – 14), която предполага „засичане“ на резултатите от тяхното действие и обобщение в същата перспектива на регистрираните семантични вариации. Действително много от съзвучните с тази последна линия пунктове

са посвоему разтворени в потока на разсъжденията и в анотациите по илюстративния материал и според мен заслужават подчертаване на по-високо равнище на абстракция.

Четвъртият раздел е показателен за похвалното усърдие и отговорност от страна на дисертантката в доказването на априори ясната теза. Той онагледява наблюденията върху самите обозначения, свързани с изразяването на гняв в португалския и испанския език, и засяга подробно тяхната поява, обхват, формални изменения и употреба в разнообразен контекст и широк времеви период. Приведени са изчерпателни сведения относно ползваните творби и техните създатели, налице са уместни примери от различни сфери, а фрагментите са придружени от издържан, отдаден и вдъхновен превод.

Заключението представя в плавен и достъпен вид данните от проведеното проучване и ги допълва с външна систематизация на конституентите на моделираното преливно поле и контролно степенуване по интензивност на събирателната емоция – от досада, раздразнение и жлъч, през гняв и бяс до лудост и ярост, с коментари относно техния показ и движещ импулс. Маркирани са функционалистични аспекти на отделни думи, което е обещаваща отправна точка за извеждане и на евентуално забелязани жанрово обусловени отсенки – разбира се, съобразно бъдещите решения на авторката. Тук тя прави равносметка за разпространението на разглежданите лексикални единици в книжовната продукция от Средновековието и отдава тяхното възникване, честотност и прогресия в значението на влиянието на възлови исторически събития и мощни културни вълни в споменатия период (с. 155 – 161). Опорното в случая схващане, че както обществено полезната, така и ежедневната дейност на човека остават втъкани в неговия мироглед и се запечатват в езиковите конструкции, е за мен силен довод в подкрепа на подбора на корпуса.

Монографията има много положителни страни и задържа вниманието както с конкретните въпроси по повод един сам по себе си интригуващ обект, така и с откритията в богатата фактология и прилежното им описание, с живия си стил, художествените краски и естествения чар на странстването през столетията. Както при всяко друго изследване, особено когато то е първата голяма крачка в научното поприще, и тук има някои „слепи петна“ и несъвършенства. Отбелязвам обаче, че Демина Иванчева се е

отнесла почитателно към отзивите на предварителното обсъждане и е взела под внимание всички предложения, които се вписват в нейното виждане и подход към изследвания обект. Бележките ми имат препоръчителен характер и не омаловажават постигнатото дотук – споделям ги с убеждението, че вдълбоченият страничен прочит и добронамереният обмен на мисли насърчават израстването на всеки учен.

Заключение

Предвид изтъкнатите по-горе качества на дисертационния труд давам положителна оценка и предлагам научното жури да присъди на Демина Иванчева образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.1. *Филология, докторска програма Общо и сравнително езикознание, научна специалност Индоевропейско езикознание.*

гр. София, 20.04.2024 г.

доц. д-р Донка Мангачева